

žrtev. Prebivalstvo sestoji večinoma iz zamorcev in mulatov, ki se od l. 1847. peča skoro izključno s pridelovanjem sladkorja. Otok je v letu 1493 odkril Kristof Kolumb, a ga ni sprejel v špansko posest; šele l. 1635 so se ondasi naselili francoski izseljenci in od njih je Colbert kupil otok za 60.000 lir. Pozneje je prišel otok v angleško posest in šele po pariškem miru, leta 1814., je pripadel v francosko posest. L. 1848. je bila ondasi odpravljena sužnjost.

Mesto Sen Pier

leži na zahodnem obrežju otoka Martinika ter broji 25 do 30 tisoč prebivalcev. Mesto leži ob morskem zalivu ter je imelo izbornu urejeno pristanišče. Mesto je bilo središče otoka. Izmed javnih poslopij so bila najznamenitejša: stolna cerkev, škofijska in pravosodna palača, mestna hiša, gledališče in vojaška bolnica. Mesto so ustanovili leta 1665 ter je imelo ozke ulice z visokimi hišami. V nižjem mestnem delu, kjer je bilo središče trgovine, je bilo podnebje silno nezdravo. Sen Pier je bilo najvažnejše trgovinsko mesto za izvoz sladkorja. V mestu je bila rojena cesarica Josipina, soproga Napoleona I. Evropski element je bil v mestu najštevilnejše zastopan. Severna Amerika, Nizozemska, Dansko in Španija so imele tu svoje konzulate (zastopstva); uprava je bila v francoskih rokah, poleg tega so imeli Francozi tu malo posadko, gimnazijo, naselbinsko šolo in bolnico za mornarje. Največje pariške trdke so imele ondasi svoje filialke. V mestu so izhajali trije francoski časniki.

Mon Pelé.

Na severni strani mesta Sen Pier se dviguje 1350 m visoki ognjenik Mon Pelé z velikanskim stožcem in zelo širokim žrelom. Prvikrat je vulkan jel bljuvati 22. jan. 1762. Pred izbruhom, ki pa ni povzročil nikake posebne škode, se je pojavil močen potres. Zvepleni par in vroča voda sta prodirala iz razpoklin. Drugi izbruh se je pojavil natančno čez 30 let, namreč 22. jan. 1792, najmočnejši pred sedanjim pa 5. in 6. avg. 1851. V notranjem ognjeniku je tedaj grozovito bobnelo, obenem se je pa vsul iz žrela goreč pepel, ki je povzročil veliko škodo. Z raznih mest so se dvigali stebri dima in nekaj dni pozneje so opazili osem manjših žrel, ki so bila napolnjena z vrelom, umazano in po žveplu dišečo vodo.

Clovek in narava.

Strašni dogodki na antilskih otokih spominjajo človeka, kako je celo odvisen od božje Previdnosti, ki vlada celo naravo. Božja roka prime človeka ter ga postavi nagloma pred svojo sodbo. Nihče ji ne uide, vse se ji mora pokoriti. Zato pa se spominjamo svetopisemskih besed in bodimo vedno pripravljeni na potovanje v večnost, kajti mi ne vemo ne ure ne dneva, kdaj nas bo glas božji odpoklical.

Mlekarska zadruga pri Sv. Bolfanku v Slov. gor.

Dne 22. aprila minulo je leto, kar posluje tukajšnja mlekarska zadruga, katera se je ustanovila le iz tega namena, da se pomaga na robu propada stoječim, z raznimi bremenami preobloženim kmetovalcem.

Pesniška dolina je kakor ustvarjena za živinorejo, ker ima obilo izvrstnih travnikov in tudi dobrih njiv. Vendar mora vsak, kdor razmere le količkaj pozna, drage volje pripoznati, da se ljudstvo ravno za živinorejo vse premalo briga, zlasti pa da nekako zanemarja rejo goveje živine. — Res, malo najdeš posestnikov, v katerih hlevih bi bilo primerno število krav, še manj pa takih, ki bi skrbeli za res dobro, plemenito pleme. — Slišiš v tem obziru razne izgovore in med drugimi tudi tega, da bi še po zimi že slo, ker je dovolj slame, — seno z večine konji pojejo, — a po leti je križ ker manjka krme.

Kakor stvari sedaj stoje, je to res, ker se ukvarjajo kmetovalci le vse preveč s pridelovanjem raznega žita, dasi jim pri sedanjih slabih cenah in pri pičlej rodovitnosti ne prinaša skoraj nikakega dobička, a deteljo iščeš čisto zaman ali je najdeš vsaj vse premalo.

Zakaj pa se je do sedaj ravnalo z govejo živino bodisi glede števila in plemenja, bodisi glede krmljenja tako po mačehovsko? — Zelo mnogo je k temu pripomogla resnica, da ljudje niso mogli mleka, surovega masla i. t. d. po primernej ceni prodati, ali so pa morali sploh vse doma porabiti.

Temu nedostatku naj bi odpomogle mlekarske zadruge in zbog tega je nastala tudi bolfanska.

Z velikim strahom se je lotil odbor dela, ker svest si je bil popolnoma velike odgovornosti, katero je prevzel, vedel je pa tudi le predobro, da vsaj v začetku ne bo manjkalo hudih nasprotnikov, kateri bodo prebivalce strašili zlasti z velikimi stroški.

Toda, korajža velja, mislil je odbor in se dela pogumno lotil. Zaupal je na božjo pomoč in zanašal se je na blaga srca tuk. gospodov rojakov živečih sedaj v raznih častnih službah, kateri so se v vseh potrebah blage volje spominjali svojih sožupljanov, zanašal se je pa tudi na deželno in državno podporo. Hvala Bogu! odbor se ni motil, in le obilnim podporam se imamo zahvaliti, da se mlekarna živi ter da celo prav lepo napreduje. — Kakor vse kaže, je upanje povse opravičeno, da bo v kratkem času brez dolga in da bo svoj velevažen namen popolnoma dosegla, da bodo gospodarji s kravicama, a lepe in dobro rejene kravice tudi z gospodarji zadovoljne, kar se pri zadružnikih že sedaj godi, na veliko radost zadružnega odbora.

Prej, ko se opiše denarno stanje zadruge še nekatere splošne opazke.

Pred vsem bodi omenjeno, da je za uspešno delovanje mlekarskih zadrug dobra krma neobhodno potrebna; brez te naj se zadruge ne ustanavljajo! Če pa že katera posluje, naj se opusti popolnoma pridelovanje sira, ali se pa naj dela edino le masten sir.

Kakor skušnja uči, pokoplje ravno sir največ naših mlekarn in to ni čuda. Naše zadruge stoje glede denarja večinoma vse na zelo slabih nogah, toraj morajo skrbeti, da svoje izdelke čim prej prodajo, kar pa je le pri surovem maslu mogoče. Naravno nimamo tudi pravih izučnih sirarjev, pa tudi ne mleka, iz katerega bi zamogli pridelovati sir, kakoršnega dobivamo iz planinskih krajev. In vendar se slišijo celo tam tožbe, da se sirom nič več ni za napraviti.

Kam pa toraj s posnetim mlekom? Če je mlekarna v bližini kakega večjega mesta, se bo lahko prodalo, sicer ga pa naj jemljejo udje za primerno nizko ceno nazaj. Čemu mi pa bo? Bo kdo vprašal. Porabiš ga lahko sebi v živež —, mlečna kaša, dobra paša —, ali pa ga daj onim sicer gnusnim živalim, katerih debeli zimski kožuhi nam dajo tečne ocvirke in mastne klobase. Ščetinearji ti bodo zato zelo hvaležni, o čemur so se mnogi tukajšnji posestniki že v prvem letu do dobra prepričali.

Mlekarske zadruge povspešujejo toraj kar naj bolj umno rejo goveje živine, a skrbijo tudi svinjam za kak priboljšek in donasajo kmetu, ki že za mleko mnogo dobi, že zopet dokaj svetlih kronic.

V edinosti je moč! bodi geslo zadružnega odbora. Že je bilo omenjeno, da zadruge zlasti s početka ne bo manjkalo zakletih nasprotnikov, koji dajo odboru le premnogo posla; skrbeti mu je treba za denar, da se mleko v določenih obrokih redno plačuje, ter tudi za zanesljive in poštene odjemalce surovega masla itd. Vse to povzroča toliko dela, da ga posameznik, naj si bo za splošni blagor še tako vnet in požrtvovalen, nikdar ne zmore. — Pomisliti je še treba, da odbor-niki za obilen svoj trud ne smejo terjati

Bog ve kakših nagrad, da morajo marveč tlačniti. Kak hitro postanejo poslovni stroški le količkaj bolj občutljivi, gre podjetje rakom živžgat.

Velike previdnosti je treba tudi pri določitvi cene za mleko. Za naše razmere je 8 k večjemu 9 v za liter popolnoma dovolj in kmetič dobi pri tej ceni še gotovo več denarja, nego če prideluje sam surovo maslo.

Glede prodaje mlekarskih pridelkov je najbolje, da se plačujejo po poštnem povzetju in le če je odjemalec splošno in dobro znan kot premožen poštenjak, se naj blago plačuje po obojestranskem dogovoru. Prezaupljiv ne bodi v tem obziru odbor nikdar! »Dober kup sta red in snaga, vsakemu sta ljuba draga!« Tako se glasi naš vsa pozornost vreden pregovor. Le žal, da se zoper njega toliko greši! — Kakor je neki za vojsko treba denarja in denarja in zopet denarja, ravno tako je potreba mlekarnam snage in snage in zopet snage in to glede mleka samega, kakor glede mlekarnih prostorov, glede posod, orodja in mlekarskega samega. Le vestno in snažno izdelan sir in surovo maslo imata tudi dobre odjemalce.

Tem splošnim opombam sledi naj kratek opis denarnega stanja tukajšnje zadruge.

Do konca leta imala je le ta zadruga 10.253 K 09 v dohodkov in 9991 K 09 v stroških.

Med prvimi treba je omeniti najprej 3800 K posojila, 3571 K 83 v sprejelo se je za surovo maslo in sir, 640 K so darovali tuk. gosp. rojaki, a ostali znesek se je dobilo na pristopninah in deležih.

Dobava strojev in priprava zadružnih prostorov stala je znesek 4998 K 14 v, za mleko se je plačalo do konca decembra 4376 K 83 v — in sedaj t. j. v enem letu čez 5700 K —, mlekarnu in za obresti se je dalo 592 K in za najemnino 24 K. Upravni stroški so toraj zelo mali.

Dolgovi imela je zadruga koncem leta 1901 4600 K. — Temu nasproti vreden pa je inventar po odbitih 5%, 2758 K, dalje je bilo sira v zalogi za 1600 K in obljubljeni in sedaj tudi že izplačane podpore 1250 K ter preostanek leta 1901 po 262 K, toraj pokritja 5870 K, to je za 1270 K več kot so dolгови. Pomisliti pa dalje gre, da je zadruga imela v prvem letu še več sto kron stroškov za uredbo prostorov, za registracijo, za dobavo knjig itd., kateri bodo letos odpadli, toraj se mora pripoznati, da mlekarna trdno stoji in si bo še letos trdno opomogla, ker se je pridelovanje sira popolnoma opustilo in je za surovo maslo več kot dovolj stalnih odjemalcev.

Državni zbor.

Dunaj, 14. maja 1902.

Razprava o trgovinskem ministrstvu je končana. Trgovinskemu ministrstvu so podrejene tudi poštne, telegrafične in telefonske stvari. Mi Slovenci imamo osobito radi napisov na poštah in poštah in poštah pečatih mnogo opravičenih pritožb. Po čisto slovenskih krajih se nahajajo poštne pečati s samo nemškim napisom. Pod prejšnjimi vladami so se uslišale vsaj nekatere prošnje dotičnih občin, da se je zraven nemškega tudi slovensko ime vrezalo na poštne pečate, še celo takrat, ko je bil trgovinski minister nemški ustavovernež dr. Bärnreuther, je dobila marsikatera pošta, n. pr. ona v Vitanju, pri Sv. Benediktu v Slov. goricah itd. slovenski napis na poštne pečate. Le pod baronom Callom, ki je postal trgovinski minister z Körberjem vred, ni mogoče več, izposlovati za slovenske občine slovenski napis na poštne pečate. Brez uspeha so ostale prošnje naših poslancev, naj se n. pr. v Dramljah, v Sevnici, v Ljutomeru, v Radincih, Vidmu itd. napravi slovenski napis zraven nemškega na poštne pečate. Ker ni mogel nobeden slo-

venski poslanec priti k besedi, ko se je vršila razprava o poštinih zadevah, je vložil poslanec Žičkar sledeči predlog: »C. k. r. trgovinsko ministrstvo se pozivlje, naj ukrene potrebno, da se pri poštinih uradih, v katerih področju prebiva več narodnosti, oskrbijo poštne pečati in napisi na tablah v jeziku tamošnjega prebivalstva in se uporabljajo v tem smislu tudi poštne tiskovine.« Ta predlog je bil zadostno podpiran in se je izročil proračunskemu odseku, da o njem poroča. Prej ali slej mora priti ta svar na dnevni red v zbornici. Radovedni smo, kakšne razloge bo povedalo ministrstvo, zakaj se zadnji čas tako silno boji slovenskih napisov na pošti. Vzrok te bojazni je jasen: Vlada se boji, zameriti se nemškimi prenapetostem.

Razni poslanci so zahtevali napravo novih telefonskih žic. Tako obstoji med Trstom in Dunajem samo ena telefonska žica, katero pa med 11. uro predpoldne do 4. ure popoldne izkoriščajo edino le Tržačani in Dunajčani, tako da morajo n. pr. Celjani po štiri do pet ur čakati, preden pridejo na vrsto.

Stroški za poštne in brzojavne urade so znašali leta 1897 80.446.000 kron, tekečega leta 110.500.000 kron, za nove telefonske zveze 1.800.000 kron. Dohodki so proračunjeni na 114.000.000 kron.

Državne železnice.

Več dni traja že obravnava o železničnem ministrstvu. Vsi stroški za državne železnice so proračunjeni za leto 1902 na 220 milijonov kron, dohodki na 280 milijonov kron, preostanek bi torej znašal 60 milijonov kron.

Strokovnjaki pa trdijo, da je ta proračun neutemeljen, ker so se dohodki cenili previsoko.

Poslanec Pfeifer je pri tej priložnosti nasvetoval, naj se železnica Ljubljana-Rudolfovo podaljša čez Belokrajno do proge: Zagreb-Reka.

Pogodba z Ogrsko.

Koliko časa se že pogaja ministrski predsednik avstrijski dr. Körber z ogrsko vlado radi nove pogodbe! Nastopajo pa vedno nove težkoče. Zadnje dni se je trdilo, da Körber odstopi od vlade, če se ne posreči dognati z Ogrsko za Avstrijo ugodno pogodbo. Mogoče, da se ogrski ministrski predsednik boji odnehati od svojih zahtev, ker se boji prejšnjih ogrskih ministrskih predsednikov Banffy-ja in Weckerle-ja, potem pa Košutovcev. Ti poslednji so izjavili, da se hočejo bojevati na življenje in smrt, ako ogrska vlada le za las odneha in kolikor toliko ugodi avstrijskim upravičenim zahtevam. Če se pogodba ne sklene, postane Ogrska celo samostalna država, ki ne bo imela z Avstrijo ničesar drugega skupaj kakor osebo presvitlega cesarja. Cesar je vsled tega jako vznemirjen ter je baje rekel: »Če se pogodba med obema državnima polovicama ne sklene, sem živel zastoj celih 70 let.«

Dr. Stadler, nadškof v Sarajevu.

Pred nekim časom so skušali dalmatinski nasprotniki Hrvatov polastiti se hrvatskega zavoda pri sv. Jeronimu v Rimu. Posrečilo se je pa, hrvatsko imetje v Rimu zopet povrniti Hrvatom. Vendar pa Hrvatje niso bili veseli te povračitve, ker se je njihovo ime »hrvatski zavod« zamenjalo z drugim imenom »ilirski zavod«. Na Hrvatskem je jelo radi tega hudo vreti, mnogi so grozili radi tega z odstopom iz katoliške vere. Podal se je v imenu vseh hrvatskih škofov sarajevski nadškof dr. Stadler v Rim, da izprosi pomoč pri sv. očetu za Hrvate. Dr. Stadler je sv. očetu naravnost povedal, da vseh krivic, ki se godijo Hrvatom, so krivi Mažari. Pozneje so sv. oče pisali zagrebškemu nadškofu dr. Posiloviču jako ljubeznjivo pismo, v katerem so hvalili Hrvate radi njihove dozdanje vdanosti do apostolske stolice ter jim

zagotovili svojo nadaljno naklonjenost. Vsa ta zadeva je prišla pretečeni teden v razgovor v avstrijski delegaciji. Poslanec Vuković, kot zastopnik Dalmacije, se je pritožil radi postopanja avstrijsko-ogrsko vlade v tej sv. Jeronimski zadevi. Naš zunanji minister grof Goluhovski je Vukoviću prav neotesano odgovarjal ter imenoval vrlega sarajevskega nadškofa nekakega upornika. Se vč, če vsakdo ne pleše, kakor zahteva vlada, je že upornik. Delegat Vuković je vrlo branil dr. Stadlerja ter ministra dolžil robatega obnašanja. Te dni se je raznesel glas, da je presvitli cesar poklical sarajevskega nadškofa na Dunaj.

Politični ogled.

Moravski kmetje imajo dve kmetijski družbi, eno češko in eno nemško, ki obedve najboljše prospevata. Dne 5. maja je imela češka kmetijska družba zborovanje, na katerem so kmetje zahtevali, naj jih vlada varuje pri trgovinski pogodbi proti Nemčiji, iz katere z majhno carino prihajajo kmetijski pridelki k nam ter oškodujejo s tem pridelke naših kmetov. Kmalu bo imela tudi nemška kmetijska družba zborovanje ter se izrekla v istem smislu kakor češka.

Žalostne gmotne razmere na Ogrskem. Že 7 let so imeli na Ogrskem bolj slabe letine. Zadnji dve leti, pa še posebno lani je bilo pšenice za 20 milijonov metercentov manje kakor v dobrih letih. A letos je pa silna slana, ki je več dni konec meseca aprila padala, storila veliko škodo. Časi je bilo že 4° mraza. Toraj ni čuda, da je po celi deželi na ravninah trsje uničeno. V hribih in višavah se je ohranilo. Sadjja je tri četrtine uničenega. Na žitu ni poznati škode. Glavno mesto Budimpešta pa tudi zelo peša radi neugodnih razmer pri kupčiji in trgovini. Nekateri mlini le po 5 dni na teden meljejo. Novih stavb razun eraričnih ne grade. Velike opekarnice imajo malo dela. Hišni posestniki so stanarino za 40% znižali in še je na tisoče praznih stanovanj. Mesto ima slabo pitno vodo in si ne more omisliti vodovoda iz Nitre. Sploh se toži: »Nimamo denarjev«. Pri tem pa ogrski prenapetneži zahtevajo gospodarsko ločitev od Avstrije! Nam prav. Na izgubi bodo le Ogrji.

Polnoletnost španjskega kralja. Dne 17. t. m. so se začele vršiti v Madridu slavnosti vsled polnoletnosti španjskega kralja Alfonza XIII. Kralj je dopolnil svoje 16. leto. S trenutkom razglasenja polnoletnosti prevzame Alfonz XIII. vladno krmilo, katero pa bode v njegovem imenu še vodila mati mu kraljica Kristina, kajti kralj je glasom poročil tako duševno kakor i telesno slabo razvit. K slavnosti odposlale so velevalisti svoje zastopnike.

Vojska v Južni Afriki. Na obeh straneh več ali manj zaželeni mir še vedno ni sklenjen. Pravi vzrok temu je angleška trmoglavost, ki noče nič vedeti o pogojih, ki jih stavijo Buri za mir. Uzrok te trmoglavosti pa sta kapski guverner Milner in pa poveljnik angleške vojske v Afriki, Kitchener. Jeden ko drugi upa še doseči kaj uspehov za se, ako se vojna nadaljuje. Za Milnerjem stoji tudi kopa kapitalistov, ki vsi nočejo da bi bil že konec vojne. Zato ni upati, da bi se sklenil mir pred kronanjem angleškega kralja. Burski voditelji bodo sicer imeli v kratkem glavno konferenco glede miru in od sklepov te konference bode odvisno marsikaj. Mej tem se pa Kitchener prizadeva, da bi z izmišljenimi poročili o »angleški zmagah« še nadalje zanimal kroge v Londonu za vojno.

Dopisi.

Iz Kozjega. (Pred občinskimi volitvami). Občinske volitve za Kozje in kozjansko okolico so zopet pred durmi, ki se bodo vršile dne 23. maja. Koga bomo ta dan volili v odbor, to vprašanje se sliši,

kamor nastaviš uho po trgu. Pa saj je res treba vprašati, predno se bodo oddajali glasovi, da ne pridejo v odbor taki možje, ki nočejo delovati v blagor občine, ampak le za svoj žep, ali taki možje, ki nas kmete ako je le mogoče v kazni lovijo. Pa mi kmetje take gospode dobro poznamo. Takih ne volimo, saj imamo dovolj zanesljivo krščanskih mož, da jih lahko volimo v odbor. Torej na noge volilci, nobeden naj se ne izgovarja, ker vsaki izgovor je prazen nič; pa tudi na zamero se pri tem nič ne ozirajte, ampak trdno kakor skala naj vsak volilec voli iz svoje proste volje moze iz naše sredine. Naj ne ostane nobeden volilec doma za pečko rekoč, saj brez mene bodo že volili. Vsak glas je potreben. Naj se tudi nikar ne najde med nami, dragi kozjanski volilci, izdajalec podoben Judežu Iskarijotu, da bi svoj glas prodal za počen groš ali pa za stampri šnopsa. Še enkrat vam rečemo: volite dne 23. maja brez izjeme modro in previdno. Mislimo, da je dovolj toliko v pozor in premislek vsem kozjanskim volilecem. Na dan volitve na srečno svidenje!

Več kmetov.

Razne stvari.

Iz domačih krajev.

Mil. knez in škof se vrnejo danes zvečer z birmovanja v rogački dekaniji.

Imenovanje. Namestniški koncipist v Feldbahu Alfred baron Watzdorf je pridelen okrajnemu glavarstvu v Ptuj. Novoimenovani mariborski okrajni glavar grof Attems se kmalu preseli v Maribor.

Toča je dne 13. t. m. med dežjem padala po Mariboru. Iz dežele nimamo v tem oziru nobenih poročil. Dal Bog, da bi ne bila neugodna!

G. dr. Josip Serbec, deželnega glavarja namestnik in odvetnik v Celju išče zdravja v Gradcu. Vroče želimo, da bi kmalu popolnoma ozdravel!

Izpit učiteljske usposobljenosti v Mariboru sta naredila gosp. Janko Ozmec, učitelj v Ljutomeru in gospica Ljudmila Koklič, učiteljica v Sladki gori.

Za poškodovance po mrazu. V seji državnega zbora dne 13. t. m. sta državna poslanca vitez Berks in dekan Žičkar vložila nujni predlog, da bi se podarila državna podpora za 111 posestnikov v občini Dramlje, kateri so poškodovani po mrazu v svojih vinogradah.

Peš po celem svetu. Iz Celja se nam piše: Francoz Weston, ki potuje peš po celem svetu in se mudil pred 2 letoma v Celju, oglašil se je te dni zopet v našem mestu. Prehodil je med tem Rusijo, Kitajsko, Indijo, Avstralijo, Perzijo, Arabijo in vzhodni del Afrike ter skozi Italijo prišel zopet v Celje. Gospod Weston trdi, da mu nikjer tako ne ugaja, kakor med Slovenci. Na potu je sedaj proti domu. Obljubil je, da pride čez dva meseca zopet Celjane obiskat.

Iz šole. Gosp. Fran Kranjcu, učitelju na okoliški šoli v Celju, je dovolil deželni šolski svet otvoritev tečaja za zdravljenje jecljajočih otrok. — Umirovljena sta učitelj g. Martin Zupančič v Plešivcu in učitelj g. Franc Krajnc v Velenju. — Šola pri Sv. Trojici v Slov. goricah se razširi v trirazrednico.

Umrla je v Celji gospa Helena Miheljak, vdova po notarju Miheljak in tašča g. notarja Baša v starosti 87 let. Pokojnica bila je jedna prvih zavednih Slovenk v Celju. — N. v m. p.!

V Zdolah pri Kozjem so bile občinske volitve dne 9. maja zopet ovržene. Zakaj, o tem bomo še govoili.

Velika povodenj je bila te dni v kozjanskem okraju vsled vednega deževanja.